

Mieczysław Kretkowski (1846-1920) ziemianin, właściciel majątków Pokrzywnica (powiat łęczycki) i Wały (powiat kutnowski), fundator szkoły rolniczej w Mieczysławowie.

Urodził się 1 stycznia 1846 r.¹ w Baruchowie (powiat Włocławek), w rodzinie ziemiańskiej herbu Dołęga, od XIV w. związanej głównie z Kujawami i Ziemią Dobrzyńską. Był synem Emiliana (1817-1893), dziedzica majątków Baruchowo, Zakrzewo, Lubaty, Okna, Skrzyńki, Urszulin, Górki i Czarne, sędziego pokoju okręgu kowalskiego, członka Rady Dobroczyńności Publicznej powiatu włocławskiego, i Izabeli z Chrzęszczewskich Kretkowskiej (1820-1880).

Żona Zofia Strzeszewska, córka Franciszka herbu Pobóg i Michaliny z Górskich ze Świerczyna, cioteczna siostra M. Kretkowskiego (związek małżeński w 1883 roku).

Mieczysław Kretkowski pierwsze nauki pobierał w domu, a następnie – w latach 1861-1864 – uczył się w Gimnazjum Gubernialnym w Płocku (od roku 1863 Gimnazjum Płockie; obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku).

W czasie Powstania Styczniowego (1863) przystąpił do oddziałów powstańczych złożonych głównie z młodzieży szkolnej, ranny w potyczce pod Płockiem z oddziałem rosyjskim dowodzonym przez pułkownika Konstantego Koźlaninowa, komendanta Muromskiego Pułku Piechoty, odesłany został do szkoły.

Po ukończeniu gimnazjum przeniósł się do Warszawy, gdzie w latach 1864-1866 studiował prawo w Szkole Głównej Warszawskiej (obecnie Uniwersytet Warszawski).

Za radą ojca zmienił kierunek studiów i przeniósł się do Wyższej Szkoły Rolniczej im. Haliny w Żabikowie pod Poznaniem, a po jej zamknięciu przez rząd pruski przez dwa lata (1870-1871) naukę kontynuował w Królewskiej Akademii Rolniczej w Prószkowie w powiecie opolskim.

Po studiach odbywał praktyki w kilku majątkach, m.in. u Dezyderego Chłapowskiego w Turwi, w powiecie kościańskim.

W roku 1875² osiadł na zakupionym przez ojca kilkusetmorgowym majątku w Pokrzywnicy k. Piątku w pow. łęczyckim, który doprowadził do rozkwitu. Tam też przez wiele lat pełnił obowiązki sędziego gminnego (z wyboru).

¹ T. Sławiński w książce „Kretkowscy i ich dzieje od połowy XVI wieku” (Włocławek-Warszawa 2007) podaje dwie daty urodzin M. Kretkowskiego: 26.04.1848 r. (s. 466) oraz rok 1846 (s. 481). Rok 1850 widnieje natomiast na szkolnej tablicy pamiątkowej w Mieczysławowie z 1922 roku.

² W innych źródłach w roku 1890 (Perzyna Kazimierz, *Między Piątkiem a Sobotą : ostatni ziemianin ze szlacheckich rodów*. T. 2 (wtorek), Łódź 2005, s. 83; Nycek Jan B., *Gmina Baruchowo : przyroda, dzieje, społeczeństwo*, Płock 2014 s. 121).

*„Stryj Mieczysław - pisał we wspomnieniach Antoni Kretkowski - świetny gospodarz, bardzo zamożny, zamiast trwonić pieniądze, wszystkie swe dochody przeznaczal na cele filantropijne. Znany był ze wspomagania potrzebujących, człowiek bardzo skromny, nie reklamujący się swymi dobrymi uczynkami, był wzorem dla tamtejszego ziemiaństwa. Nie snobujący się, wczuwał się w ciężkie położenie chłopstwa, pomagał i doradzał gospodarzom wiejskim, czego uwieńczeniem było założenie szkoły rolniczej” (Sławiński Tomasz, *Kretkowscy i ich dzieje od połowy XIV wieku*, Włocławek-Warszawa 2007, s. 484-485).*

W roku 1905 wobec wzrostu nastrojów rewolucyjnych w społeczeństwie, w imieniu ziemiaństwa próbował wywalczyć u rosyjskiego generał-gubernatora polepszenie bytu ludności.

W Pokrzywnicy i okolicach zakładał ochronki dla dzieci pracowników folwarcznych i ludności wiejskiej.

W roku 1907 wraz z Marią ze Strzeszewskich Kretkowską (siostrą żony i jednocześnie żoną najmłodszego brata Leona Zygmunta) założył i wyposażył Szkołę Gospodarczą Żeńską w Mirosławicach w powiecie kutnowskim.

Dnia 27 czerwca 1910 r. zakupił z kolei od Jana Franciszka Czarnowskiego dwó parcelowanego majątku Wały w powiecie kutnowskim o obszarze 38 morgów 288 prętów *„/.../ w celu założenia w pomienionym majątku „Wały G” kursów rolniczych imienia Mieczysława Kretkowskiego dla włościan pochodzenia polskiego i wyznania rzymsko-katolickiego i w ogóle w celu rozpowszechniania wśród tych włościan nauki gospodarstwa rolnego, według uznania Centralnego Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskim /.../”* (Bronikowski Wiktor, *Szkoła rolnicza Mieczysławów : 25 lat pracy (1912-1936)*, Warszawa, 1938, s. 13).

Po niespełna dwóch latach, 3 stycznia 1912 r., zorganizowana i wyposażona staraniem fundatora szkoła została uruchomiona (obecnie Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja w Mieczysławowie). Placówka posiadała rozbudowany, zelektryfikowany budynek szkolny z bogatą biblioteką, rozwinięty dział hodowlany, ogród, sad i warsztaty z internatem. M. Kretkowski, założył szkolną drużynę straży pożarnej, prowadził kadry, a w latach 1916-1917 uczył weterynarii. Interesował się też uczniami, potajemnie (przed okupantami) dowożąc żywność. Do końca życia wspierał też szkołę materialnie, szczególnie w latach I wojny światowej, w czasie pełnienia funkcji przewodniczącego Rady Opiekuńczej.

Szkoła rolnicza w Mieczysławowie (1912)

Źródło: Zbiory Zespołu Szkół CKR w Mieczysławowie

*„W stosunku do swego dzieła M. Kretkowski przejawiał zawsze niezwykłą skromność i delikatność, ale jednocześnie pełną świadomość idealów, którym Szkoła ma służyć. Założyciel, czyniąc ofiarę z oszczędności i skrętności całego życia dla stworzenia Mieczysławowa, pragnął, aby młodzież wiejska kochała wieś i swój warsztat rolny, aby dla wsi rzetelnie pracowała, aby nie pchała się do miast, chciał, żeby była nastrojona patriotycznie i religijnie, żeby była zarzewiem postępu na wsi. Ten nastrój wnosił do Szkoły Mieczysław Kretkowski przy licznych zetknięciach się z personelem i uczniami” (Bronikowski Wiktor, *Szkoła rolnicza Mieczysławów : 25 lat pracy (1912-1936)*, Warszawa, 1938, s. XII).*

Chory na artretyzm, w roku 1918 przekazał majątek w Pokrzywnicy Kazimierzowi Karnkowskiemu (swemu wychowankowi i siostrzeńcowi), a po jego śmierci w wypadku samochodowym - jego przyrodniej siostrze Marii z Karnkowskich Wyganowskiej, matce prezydenta Warszawy Stanisława Wyganowskiego, i przeniósł się do Warszawy. Zmarł bezpotomnie 29 marca 1920 r. w wieku 74 lat. Spoczywa na Powązkach w Warszawie.

W uznaniu zasług Mieczysława Kretkowskiego, 16.12.1922 roku staraniem Koła Starych Mieczysławowiaków ufundowana została i poświęcona tablica pamiątkowa ku czci fundatora szkoły w Mieczysławowie:

Dla Ciebie Ojczyzno miła
Mieczysław Kretkowski,
sędzia z Pokrzywnicy
urodzony 1850 + 1920
wychowanek byłej Szkoły Głównej
Tę Szkołę Rolniczą Mieczysławów założył
Zjazd wychowanków w dziesięciolecie
17 XII 1921 r. ku pamięci ofiarnego serca swego
kochanego Dziadka, kamień ten kładzie

Od roku 2002 Jego imię nosi szkolna biblioteka.

3 marca 2001 roku w Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej we Włocławku otwarta została wystawa pt. „Kretkowscy. Dzieje i pamiątki rodu”, przybliżająca m.in. postać Mieczysława Kretkowskiego, który „był jednym z tych, którzy oddawna pojmowali, że siła i przyszłość kraju wymaga stworzenia zdrowej warstwy drobnych rolników, prawdziwych obywateli kraju, świadomych swoich obowiązków względem całego narodu. Do celu tego dążył nie błyskotliwym frazesem, nie oddziaływaniem dorywczem, ale wytrwałą i konsekwentną pracą. Poświęcił jej kilkanaście ostatnich lat życia i poważną część Swego mienia, zdobytego wielką i zapobiegliwą pracą oraz niezwykłą oszczędnością, którą jednak stosował tylko do Swoich osobistych potrzeb, wspierając zawsze chętną dłońią wszelkie przedsięwzięcia społeczne” (Antoni W., Ś.P. Mieczysław Kretkowski : wspomnienie pośmiertne, *Kutnowskie Zeszyty Regionalne*. T. 5, 2001, s. 249-250; tekst zamieszczony za *Gazetą Rolniczą* z 30 kwietnia 1920 roku).

Andrzej Olewnik

Źródła i literatura (wybór):

1. Antoni W., Ś.P. Mieczysław Kretkowski : (wspomnienie pośmiertne), *Kutnowskie Zeszyty Regionalne*, t. V, 2001, s. 249-250.
2. Archiwum Liceum Ogólnokształcącego im. Marszałka Stanisława Małachowskiego w Płocku.
3. Bronikowski W., *Szkoła rolnicza Mieczysławów : 25 lat pracy (1912-1936)*, Warszawa 1938.
4. Kiersnowska T., Kretkowski Mieczysław, [w:] *Ziemianie Polscy XX wieku. Życiorysy: Andrzejkowicz – Żórawski*, Warszawa 1992.
5. Konarski Stanisław, *Polski Słownik Biograficzny*. T. XV, Wrocław 1970.
6. Sławiński Tomasz, *Kretkowscy i ich dzieje od połowy XIV wieku*, Włocławek-Warszawa 2007.
7. Materiały i poszukiwania własne autora hasła.